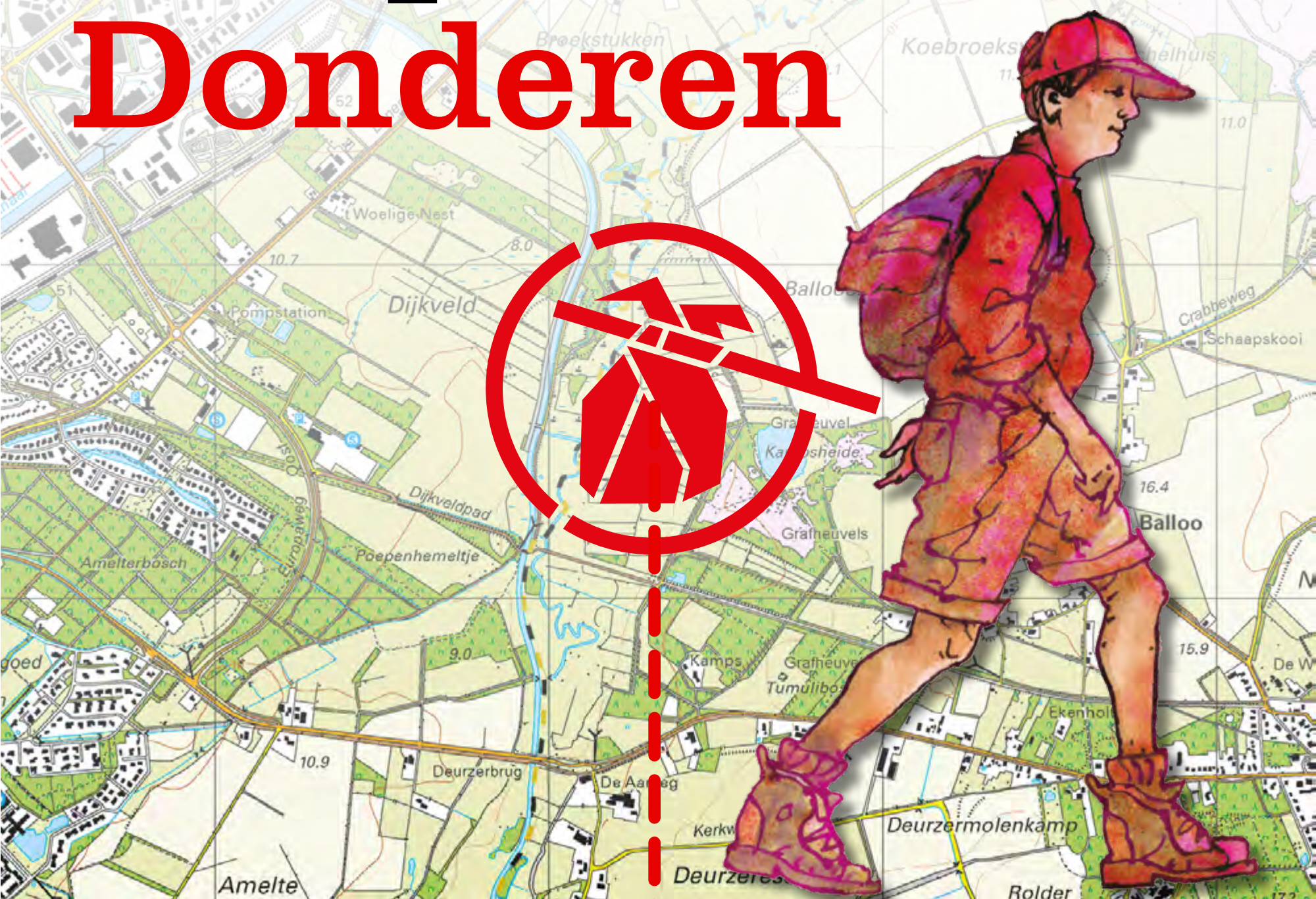


**ROUTE K31**

# **Knapzakroute** **Donderen**



**19 km wandelen door  
onbekend Drenthe**

**DONDER♥END**

# Welkom in Donderen

**T**ijdens deze Knapzakroute maakt u kennis met een onbekend stukje Noord-Drenthe. Vaak wordt het overgeslagen als mensen het gebied verkennen. Ze gaan naar de duinen van Norg of naar de landgoedbossen rond Roden. Of ze zoeken de verre horizonten van de Eelder- en Peizermeden. Hier in de buurt van Donderen en buurdorp Bunne is de wereld een stuk overzichtelijker. Aan de ene kant heeft de streek de 'opgeruimdheid' van een twintigste-eeuws ruilverkavelingslandschap, met goede onderhouden asfaltweggetjes en bankjes op regelmatige afstanden. Aan de andere kanten springen in zo'n keurige omgeving de oude bosjes, veentjes, bulten en houtwallen juist in het oog als kostbare kleinoden die de herinnering aan een ruiger verleden levend houden. Deze Knapzakroute brengt u over de essen van Donderen en Bunne. U komt langs de restanten van de grote heidevelden rond beide dorpen en door de beekdalen van de Grote Masloot en de Eekhoornsche Loop. U loopt ook een stukje langs het Noordsche Veld. In de prehistorie hoorde het minstens 3000 jaar tot de Drentse 'toplocaties'.

**START**

2

**KAART**

# Start

**Tik op de nummers voor informatie**

---

## **Algemene informatie**

**4**

---

## **Hoe werkt het?**

Uitleg over de route en praktische zaken

**5**

---

## **Routekaart + beschrijving**

**8**

---

## **Donderen om te beginnen**

**13**

---

## **Het landschap van Donderen**

**17**

---

## **Informatie onderweg**

**20**

**De pdf geeft de beste gebruikservaring  
in Acrobat Reader of iBooks.**

# Algemene informatie

## Startpunten

Eetcafé Hoving,

Dorpsweg 8, 9497 PN Donderen.

[Routebeschrijving via Google](#)

## Lengte route 19 km

in twee delen te splitsen:

- Noordelijke lus, 1-10 (9,5 km).
- Zuidelijke lus, 11-18 (9.5 km).

## Begaanbaarheid paden

Redelijk te belopen in alle jaargetijden.

## Honden

Aangelijnde honden toegestaan.

# Hoe werkt het?

## 5 Informatie onderweg

- Als er onderweg bijzondere dingen te zien zijn, ziet u op de kaart een rode stip met nummer. U kunt doorklikken naar de beschrijving.
- Aan het einde van de achtergrondinformatie staan soms woorden in het blauw, deze verwijzen naar het [Knapzak ABC](#) waar aanvullende informatie te vinden is.

## GPX-track

- Met de track kunt u op uw GPS-apparaat lopen of via een GPX-app op uw smartphone. [Download GPX track](#)

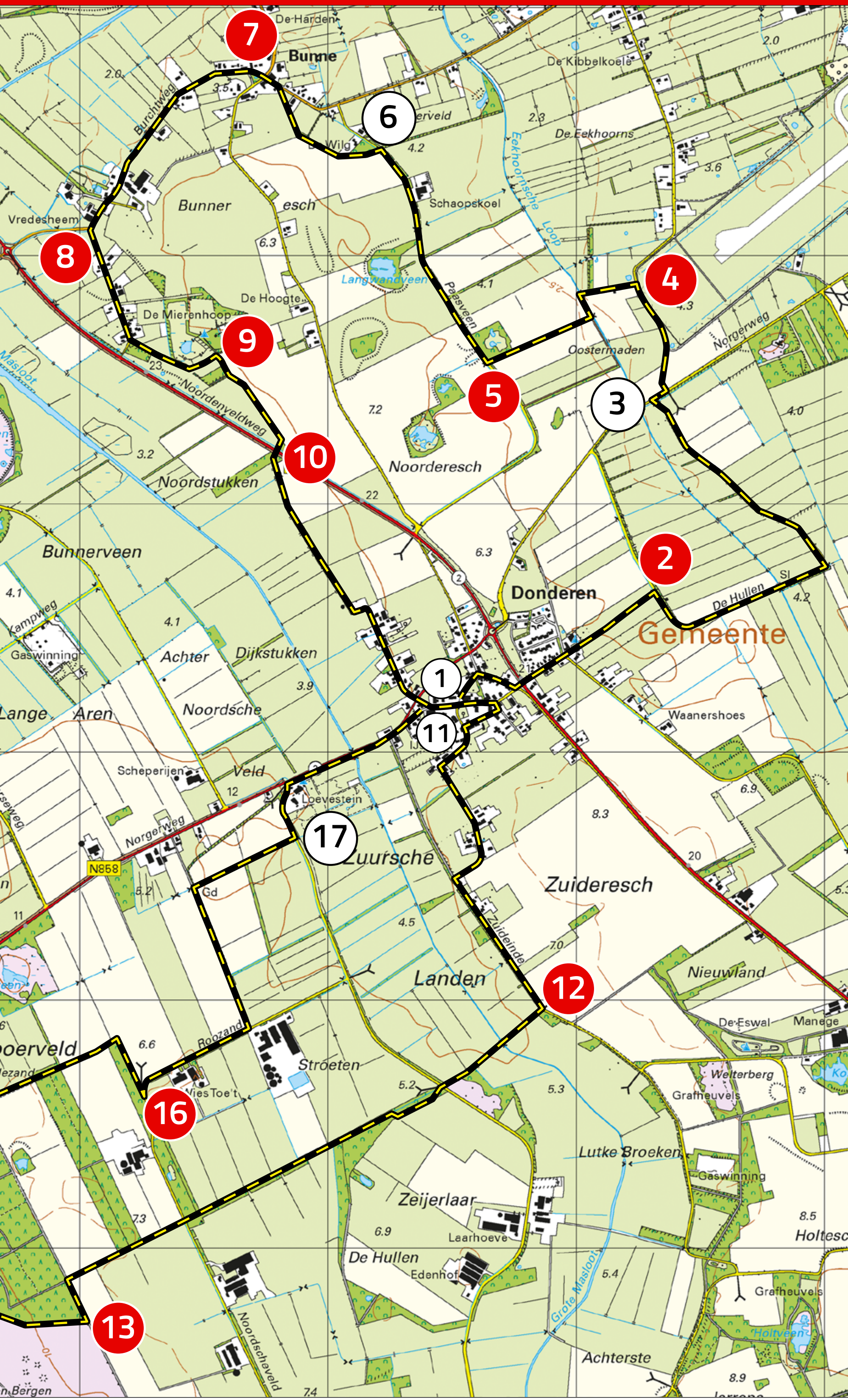
## Printen

- Gebruik uw eigen printerinstellingen en zie de [tips](#).

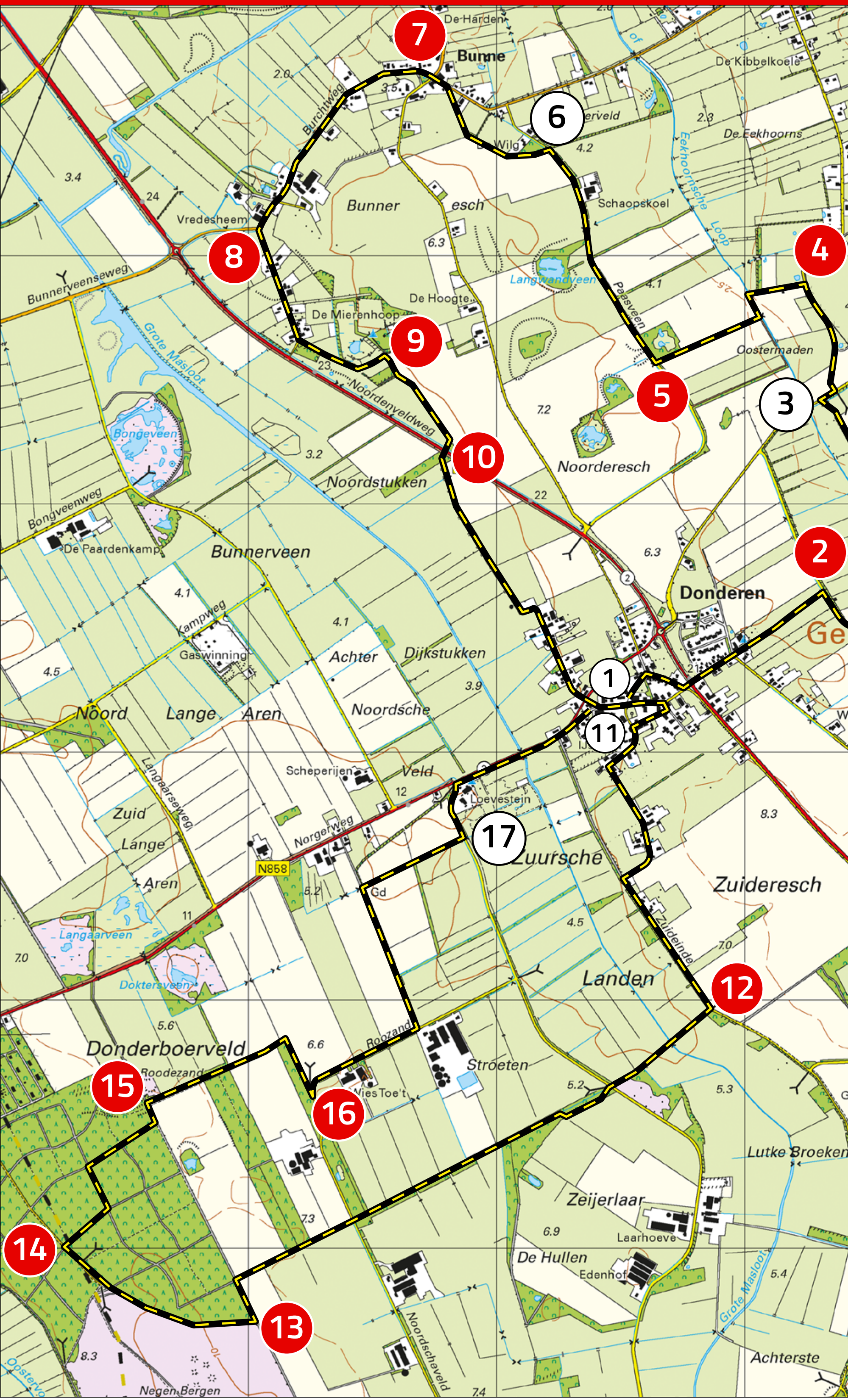
## Knoppen start en kaart

- Met de knop **START** gaat u naar de inhoud.
- Met de knop **KAART** kunt u naar de kaart navigeren en weer terug.
- Werkt alleen in Acrobat Reader en iBooks.

# Routekaart 1



# Routekaart 2



# Routebeschrijving

## 1 Start

- Bij Eetcafé Hoving op de hoek Dorpsweg-Middenweg gaat u de Middenweg op richting Bunne.
  - Aan het eind van de Middenweg gaat u rechtsaf, Vriezerweg.
  - Vervolgens slaat u linksaf en steekt de doorgaande weg over. Neem rechtdoor de Oosterstraat.
  - Hierna rechtdoor gaan, Hullenweg.
- .....

## 2 De Natte Hullenlanden

- Op het eind van de Hullenweg gaat u rechtsaf.
  - Blijf de weg rond de Hullen volgen tot de doorgaande weg.
- .....

## 3 Eekhoornstraat

- Bij de doorgaande weg moet u even rechtsaf en direct weer linksaf richting Eelde, Eekhoornstraat.



## **4 Schapen op het vliegveld**

- Neem de eerste betonweg links.
  - Steek aan het eind van het pad het diepje over en ga daarna linksaf over het fietspad.
  - Volg het diepje ongeveer 75 meter. Dan gaat u rechtsaf langs de schouwsloot.
- .....

## **5 Veentjes in het bos**

- U komt uit op een verharde weg. Ga daar rechtsaf.
- .....

## **6 Oosterveld**

- Ongeveer 200 meter voorbij de boerderij aan uw rechterhand gaat u linksaf een graspad in dat langs een bosje loopt.
  - Aan het eind van het pad gaat u linksaf.
- .....

## **7 Melkfabriek**

- U komt uit op het kruispunt midden in Bunne. Vervolg hier uw wandeling rechtdoor richting Lieveren, Burchtweg.

## **8 Een 'arm huseken' te Bunne**

- Aan het eind van de Burchtweg houdt u op de driesprong links aan, Noordstukkendrift.
  - Vlak voor de doorgaande weg gaat u linksaf een zandweg met naastliggend fietspaadje op.
- .....

## **9 Het Noakend Bossie van Bunne**

- Bij de ingang van de naturistencamping De Mierenhoop maakt de zandweg een haakse bocht.
- .....

## **10 Akkers, kampen en stukken**

- Steek de doorgaande weg over.
- Ga rechtdoor en volg het Noordeinde. Deze weg blijft u volgen.
- U komt via de Dorpsweg bij het startpunt uit.

## **11** Donderen

- U volgt nu de Dorpsweg richting Zuidlaren (wegwijzer).
  - Aan de linkerkant van de Dorpsweg staat de voormalige school. Ga daar rechtsaf de Bijkersweg op.
  - Meteen na ongeveer 20 meter gaat u weer rechtsaf, De Waard.
  - Ga aan het eind van De Waard linksaf.
  - Blijf het Zuideinde volgen.
- 

## **12** Een eilandje in het beekdal

- Op de driesprong gaat u rechtsaf richting Peest, Wierbroeken.
- Aan het eind van de Wierbroeken loopt u rechtdoor het (ruiter)pad op. Het pad verenigt zich later met het linker schouwpad langs de sloot.
- Steek de weg Noordscheveld over.
- Volg het rechtdoorgaande pad tot de kruising van paden.
- Ga op de kruising linksaf.

## **13** Rijkdommen van het Noordsche Veld

- Aan het einde van het bos aan uw rechterhand gaat u rechtsaf via een hek het Noordsche Veld op.
  - Volg de rand van dit veld.
  - U verlaat het terrein door vóór het gesloten hek ongeveer 100 meter over het zandpad naar links te lopen.
  - U verlaat het heideveld via het veerooster. Ga hier rechtsaf.
  - Bij de picknickbanken gaat u linksaf richting Donderen.
  - Loop rechtdoor en negeer het fietspad dat rechtsaf gaat.
- .....

## **14** Donderboerveld

- Ga op de kruising van paden rechtsaf.
- Sla vóór de opgeworpen aarden wal linksaf.
- Neem het eerste pad rechtsaf en blijf dit pad tot het eind volgen.
- Aan het eind van het pad neemt u linksaf het fietspaadje.

## **15** De scheper van het Donderboerveld

- Op de kruising gaat u rechtsaf en blijft u het fietspaadje volgen tot de verharde weg.
- .....

## **16** Het zand op de wind

- Op de verharde weg gaat u linksaf richting Donderen.
  - Bij de eerste zandweg aan uw linkerhand gaat u opnieuw linksaf.
  - Volg dit pad tot ongeveer 200 meter voor de achterzijde van de boerderijen.
  - Ga daar op de kruising met de waterloop rechtsaf en volg het schouwpad. (Als het schouwpad slecht begaanbaar is, doorlopen naar de doorgaande weg en daar rechtsaf.)
- .....

## **17** Zuursche Landen

- Ga op de verharde weg linksaf.
- Op de doorgaande weg gaat u rechtsaf en volgt u het fietspad.
- In Donderen houdt u rechts aan.
- Volg de Dorpsweg tot het startpunt.

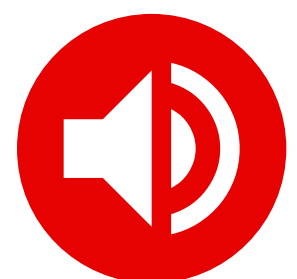
# Donderen om te beginnen...



BRON: DRENTS ARCHIEF

**D**e plaatsnaam Donderen heeft waarschijnlijk niets met het weer te maken, laat staan met onweer. In 1276 dook de naam voor het eerst op als De Dunren. In 1335 stond de naam in de administratie van het Domkapittel in Utrecht vermeld als Dunre en De Dunre, later als Donre. De naam Donderen, zoals wij die kennen, werd in 1603 voor het eerst op deze manier genoteerd. Wat de plaatsnaam Donderen betekent, daarover zijn de geleerden het trouwens niet eens.

**Luister naar het hele verhaal**



**START**

14

**KAART**

# Het hart van het dorp



FOTO: GERARD DE VRIES

**D**e boerderij Middenweg 4 staat vlakbij de hoek met de Dorpsweg, schuin tegenover Eetcafé Hoving. De boerderij heeft een zogeheten achterbaander die aan de wegkant ligt. Aan de ander kant van de boerderij keek de familie vanuit de woonkamer het land in.

Aan de rechterkant heeft de boerderij een zogeheten staar. Deze was bestemd als schaapskooi en tevens om op hooi op te slaan. Dergelijke staarten werden in de zeventiende eeuw in Drenthe voor het eerst gebouwd toen de hoge roggeprijzen de boeren verleidden meer land te gaan bebouwen. Daar had je meer mest voor nodig en dus ook meer schapen.

[START](#)

15

[KAART](#)



FOTO: SAKE ELZINGA

**De boerderij Noordeinde 10 heeft een zijbaander. Uiteraard ligt ook de zijbaander direct aan de weg. De zijbaander werd in het Drenthe van de achttiende eeuw snel populair als opvolger van de achterbaander, toen de veeteelt steeds belangrijker werd. De zijbaander maakte de dorsvloer weliswaar een flink stuk kleiner, maar daar stond tegenover dat de boerderij zo veel meer capaciteit kreeg om hooi op te slaan.**



**BOERDERIJ**

**START**

16

**KAART**

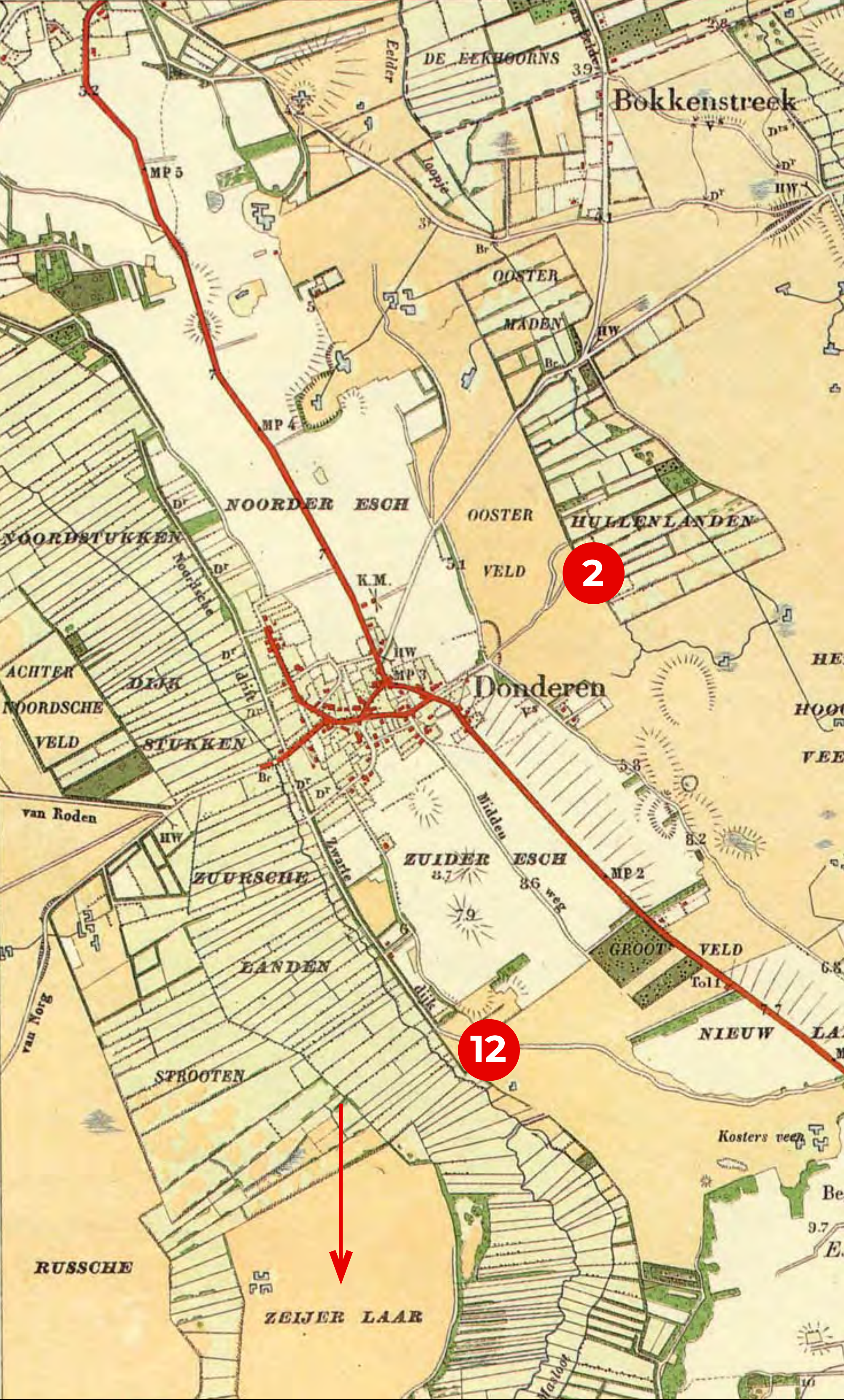


# Het landschap van Donderen

**D**e Knapzakroute Donderen voert door het Noord-Drentse land. Ingrijpende ruilverkavelingen in de jaren vijftig en zestig hebben ervoor gezorgd dat in het gebied veel van de oude kleinschaligheid verloren gegaan is. Toch valt er nog heel veel van het landschap te genieten. Op allerlei plekken zijn gelukkig bijzondere landschapselementen gespaard gebleven.

In Noord-Drenthe wisselen beekdalen en hogere ruggen elkaar om de paar kilometer af. Als de vingers van een hand reiken de beekjes naar het noorden. Tussen Norg en Vries zijn dat van west naar oost het Oostervoortsche Diep, de Grote Masloot en de Eekhoornsche Loop. Verderop in het noorden komen ze met andere beken samen in het Peizerdiep en het Eelderdiep. Deze op hun beurt vormen op de grens van Drenthe en Groningen samen het Aduarderdiep.

Donderen en Bunne liggen op de Rug van Rolde, een langgerekte keileemrug die van Sleen tot Peize dwars door Drenthe evenwijdig aan de Hondsrug loopt. Op de hoogste delen van de rug tussen de Masloot en de



START

KAART

Eekhoornsche Loop werden de essen van Donderen en Bunne aangelegd. Ook vonden beide dorpen er hun plek. De groenlanden lagen voornamelijk in het beekdal van de Masloot aan de westkant van de dorpen.

*De kaart toont de omgeving van Donderen rond het jaar 1900. Erg goed is de afwisseling van beekdalen en hogere gronden te zien. De velden rond de dorpen Donderen en Bunne waren nog niet ontgonnen. De Hullenlanden ([punt 2 in de route](#)) lagen nog als een complex natte hooilanden middenop het veld. De Zeijerlaar ([punt 12 in de route](#)) was nog een ongerept eilandje van de Zeijerboeren in het beekdal van de Masloot.*

*Ten tijde van deze kaart was in dit deel van Noord-Drenthe alleen de weg van Peize naar Vries verhard. De weg van Norg naar De Punt zou pas in 1911 volgen.*

## **In tweeën geknipt**

Een belangrijke ingreep in het landschap was destijds de aanleg van de N386 die met een grote boog vanuit Peize via Vries en Zuidlaren naar Hoogezand loopt. De Noordenveldweg, zoals dit deel van de N386 heet, heeft ervoor gezorgd dat het dorp Donderen in tweeën ge-



FOTO: BERTUS BOIVIN

**knipt werd.**

**De weg stond binnen de kortste keren hoog op de lijst met de gevaarlijkste Drentse wegen. De laatste jaren is er veel in de N386 geïnvesteerd om de weg veiliger te maken. Rotondes en wegversmallingen zorgen er bij Donderen voor dat de N386 racebaan af is.**

**START**

20

**KAART**

Café W. Scheepstra, Donderen



BRON: DRENTS ARCHIEF

## **Uit 't verleden**

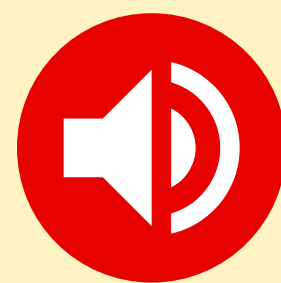
Zijn hele leven woont hij al in Donderen.

Piet Postema wijst door het kamerraam naar buiten, naar het begin van de Oosterstraat.

Naast zijn huis stond vroeger het ouderlijk huis. Halverwege de jaren negentig liet zijn broer de oude boerderij afbreken en bouwde er een grote nieuwe woning.

Ook Piet Postema en zijn vrouw wonen op het erf van vader Postema. Piet bouwde zijn huis eigenhandig in 1963. 'Alle bouwvakkers deden dat in die tijd', vertelt hij.

**Luister naar het verhaal van  
Piet Postema**



## 2 De natte Hullenlanden

In de natte Hullenlanden ten oosten van Donderen ontstond de Eekhoornsche Loop, die een stukje noordelijker Eelderdiep ging heten. Dit Hullenland was vroeger een laaggelegen gebied in het grote heideveld tussen Donderen en Vries. Deze situatie is nog goed te zien op de topografische kaart [\(blz.18\)](#). Zo'n laag gedeelte in het veld waar het water zich verzamelt, wordt ook wel een stroet genoemd.

'Hullen' of 'hulten' betekent in het Drents bergjes of heuveltjes. Alles werd maar 'op hulten en bulten gooit' is zo'n mooie oude Drentse tautologie om aan te geven dat de huishouding in kwestie nogal slordig was. De bergjes hier



PIJPESTROOTJE - FOTO: HET DRENTSE LANDSCHAP

waren waarschijnlijk de pollen pijpenstrootje die er vroeger in groten getale groeiden. Komt het pijpenstrootje onder water te staan, dan sterft een deel van de plant af en vormt zo een 'stoel' waarop hij later weer uitgroeit.

De Hullen waren vroeger belangrijk voor het dorp als hooilanden. U ziet op de [oude kaart](#) dat het gebied in lange stroken verdeeld was. Vanuit het dorp lopen enkele paden naar De Hullen. Sinds de ontginningen en de ruilverkaveling rond 1950 hebben de pollen pijpenstrootje plaats moeten maken voor grasland. Bij die gelegenheid is de Eekhoornsche Loop rechtgetrokken om de afwatering te verbeteren.



## [RUILVERKAVELING, STROET](#)

### **4 Schapen op het vliegveld**

In de jaren twintig had de stad Groningen een eigen vliegveldje in het Stadspark waar vliegeniers hun kunsten mochten vertonen. Toen de stad serieus probeerde de KLM over te halen om een lijndienst Schiphol-Groningen te starten, kreeg het stadsbestuur te horen dat men dan eerst voor een beter vliegveld moest zorgen. Verschillende omliggende gemeenten probeerden met een geschikte locatie het vliegveld binnen de gemeentegrenzen te krijgen.



Eelde, Kudde schapen op het Vliegveld

BRON: DRENTS ARCHIEF

#### HET VLEGVELD EELDE IN DE JAREN DERTIG

Zo ook de gemeente Eelde (huidige gemeente Tynaarlo). De immer actieve mevr. G. Bähler-Boerma wees in een persoonlijke brief de KLM op de mogelijkheden van een vliegveld op het Hakenkampsveld ten westen van de weg Eelde-De Punt. Ze kreeg bijval van de Eelder bevolking. Maar liefst tweehonderd dorpsgenoten zetten in mei 1928 hun handtekening onder een petitie voor de aanleg van het vliegveld Eelde.

De doortastendheid van mevr. Bähler en de rest van de Eeldenaren werd beloond. In mei 1931 kon het vliegveld Eelde officieel in gebruik worden genomen. Het was toen overigens nog niet veel meer dan een weiland van ongeveer



600 bij 700 meter. Men liet er een kudde schapen grazen om het gras kort te houden. Pas in de jaren vijftig kreeg Eelde twee verharde startbanen van 1800 en 1500 meter. In 1954 kwam de Rijksluchtvaartschool naar Eelde die voor de nodige bedrijvigheid op het vliegveld ging zorgen. Vanaf 1979 wordt in Eelde gesproken over een baanverlenging naar 2500 meter, onder andere om Eelde een belangrijker rol te laten spelen in het noordelijke vakantievliegverkeer.

## **5** **Veentjes in het bos**

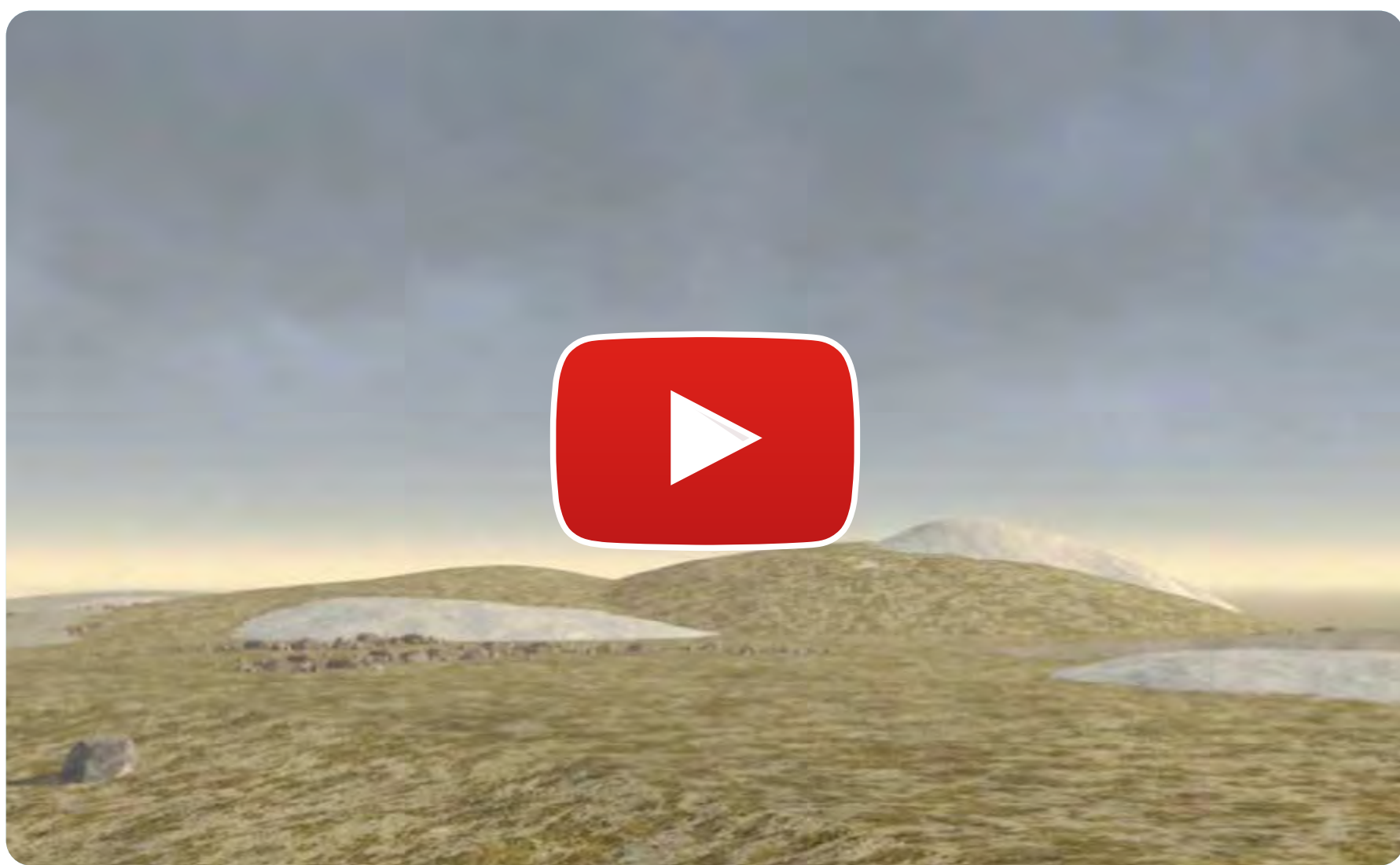
Langs de weg Paasveen liggen op enkele plaatsen groepjes bomen in het land. Ze staan rond kleine veenplassen als het Holveen en het Langwandveen, beide aan de linkerkant van de weg. Meteen rechts ligt ook een veentje in het bos. Net als veel andere Drentse veenplassen zijn ook deze moerasjes aan de rand van de Bunneresch waarschijnlijk in de laatste ijstijd ontstaan. Het was de ijstijd waarin het hier weliswaar buitengewoon koud was, maar waarin de gletsjers Nederland nooit bereikt hebben. De veentjes zijn zogeheten pingoruïnes. Ze ontstonden door grondwater dat aan de oppervlakte bevroor en kon uitgroeien tot

tientallen meters hoge ijsbergen. Hierbij werd de grond ingedrukt en opzij geschoven, zodat na het smelten van het ijs een kuil overbleef met een verhoogde rand er omheen.

In de loop van de tijd zijn de moerasjes met veen volgegroeid. Vaak zijn langs de oever de vierkante of rechthoekige petgaten nog goed te herkennen. Hier spitten mensen uit de buurt vroeger hun wintervoorraadje turf.



[IJSTIJD, PINGO, VEENVORMING](#)



## **7** Melkfabriek

Rond 1900 telde Drenthe meer dan honderd handkrachtzuivelfabriekjes. Boter was een interessant exportproduct gebleken. Elk zichzelf respecterend dorp wilde er graag een graantje van meepikken. In 1895 kreeg Donde-

ren als eerste dorp in de toenmalige gemeente Vries zijn eigen melkfabriekje. Een jaar later werd de coöperatieve handkrachtboterfabriek 'Winde en Bunne' in gebruik genomen.



Om de wisselvallige kwaliteit van de boter te verbeteren kwam er al heel snel een concentratie van de activiteiten op gang. Veel kleine handkrachtfabriekjes sloten hun deuren door de opkomst van moderne en grotere stoomzuivelfabrieken. In Donderen bleek een meerderheid van de boereneigenaren er weinig voor te voelen om flink in hun boterfabriek te investeren. Gevolg was dat na nauwelijks twintig jaar het fabriekje in Donderen al weer werd afgebroken... Voortaan ging de melk naar

'Winde en Bunne' waar men in 1911 wel tijdig de bakens verzet had en de nieuwste apparatuur had aangeschaft.

De fabriek in Bunne ging na de Eerste Wereldoorlog tot de grotere Drentse zuivelfabrieken behoren. De kwaliteit van de Bunner boter werd zelfs landelijk hoog aangeschreven. In 1968 ontkwam 'Winde en Bunne' echter niet aan de zoveelste concentratiegolf in de zuivel. In dat jaar besloot de coöperatie over te gaan naar de DOMO in Beilen.



FOTO: SAKE ELZINGA

## **8** Een 'arm huseken' te Bunne

Om de boerderij Burchtweg 18 goed te zien moet u op de driesprong met de Noordstukkendrift even een klein stukje doorlopen. U ziet hem dan rechts van de weg vrij in het

veld liggen. Het lijkt een doodgewone boerderij en - eerlijk gezegd - is-ie dat ook. De plek en de geschiedenis van de plek zijn echter wel erg bijzonder. Op deze plaats werd namelijk spoedig na 1272 een klooster gebouwd: het Duitse Huis te Bunne. Aanvankelijk was het een vrouwenklooster. In de veertiende eeuw werd het een mannenklooster, later een commanderij van de Duitse Orde. Het klooster was het gevolg van een schenking door een Groninger ridder die zich later Ludolff van Bunne noemde.



FOTO: HANS DEKKER

De Duitse Orde werd in 1189 tijdens de Derde Kruistocht opgericht. Eerst waren de leden van de orde ziekenbroeders die voor de Kruisvaarders zorgden. Later werd het één van de geestelijke ridderorden die letterlijk ten strijde

trokken om de heidenen in Oost-Europa tot christenen te maken.

De Duitse Orde was zeer hiërarchisch georganiseerd. Aan het hoofd stond de grootmeester.

De orde was territoriaal opgesplitst in balijen onder een landcommandeur. Elke balije bezat commanderijen die voor de inkomsten zorgden, voornamelijk in de vorm van pacht. Aanvankelijk hoorde het Huis te Bunne bij de Balije van Westfalen. Halverwege de veertiende eeuw werd de commanderij Bunne inclusief het recht om in Eelde en Vries pastoors te benoemen verkocht aan de Balije van Utrecht.

Of men daar uiteindelijk erg gelukkig geweest is met de nieuwe bron van inkomsten valt te betwijfelen. Het was altijd een tamelijk armoe-dige vertoning in het Huis te Bunne. Steeds meer broeders probeerden elders hun heil te zoeken. Veelbetekenend was de brief van Beernt van Ebbinchove - bijgenaamd 'de schele broeder' - aan zijn landcommandeur in Utrecht. Beernt vroeg hem om overplaatsing van het 'arm huseken' in Bunne naar het oosten van Pruisen. Daar was het weliswaar een stuk ge-vaarlijker, voegde hij eraan toe, maar daar had je tenminste wél voldoende te eten... Op het laatst lukte het de landcommandant niet eens

meer een commandeur voor Bunne te vinden... In 1565 ruilde Johan van Ewsum, de heer van Mensinge bij Roden, het huis in Bunne met de Duitse Orde voor bezittingen in het Friese Woudsend. Vanaf dat moment begon het klooster langzaam maar zeker aan een gedaanteverwisseling die het gebouw van een klooster in een boerderij ging veranderen. Hier en daar zitten nog steeds kloostermoppen in de muren van de boerderij verwerkt. Geen bewijs van de authenticiteit van zo'n muur, eerder het bewijs van slim hergebruik. In de voorgevel van de boerderij is van dichtbij nog te zien dat vóór het gebouw vroeger een extra kamer gestaan heeft. Het uit kloostermoppen opgetrokken gedeelte werd rond 1900 afgebroken.



[MIDDELEEUWEN](#)



KLOOSTERMOPPEN - FOTO: HET DRENTSE LANDSCHAP

START

31

KAART

## 9 Het Naokend Bossie van Bunne

In Bunne noemen ze het naturistenterrein De Mierenhoop liefkozend het Naokend Bossie. Eind 1958 kochten de leden van de Lichtbond Noord hier een stukje bosgrond aan het eind van de Noordstukkendrift. Op de eerstvolgende vergadering besloot de vereniging:

*'Met de bewoners in de omgeving dient men in goede verhouding te staan. De autobezitters wordt aangeraden om de zandweg nauwkeurig te volgen en niet naast de weg door het koren e.d. te rijden. Dit doet een boer gauw in drift ontsteken en hierdoor kunnen wij ons heel gemakkelijk voor altijd tot vijanden van de betrokken boer maken.'*



FOTO: JOHAN OOSTERLOO

Tegenwoordig is naaktrecreatie veel meer ingeburgerd dan halverwege de vorige eeuw. Naturisme was toen voorbehouden aan een



kleine groep idealisten die steeds op hun hoede moesten zijn voor een niet-begrijpende, soms ronduit vijandige buitenwereld. Bunne en de Lichtbond Noord echter waren snel aan elkaar gewend en gaan al vanaf het begin in 1958 als goede burens met elkaar om.

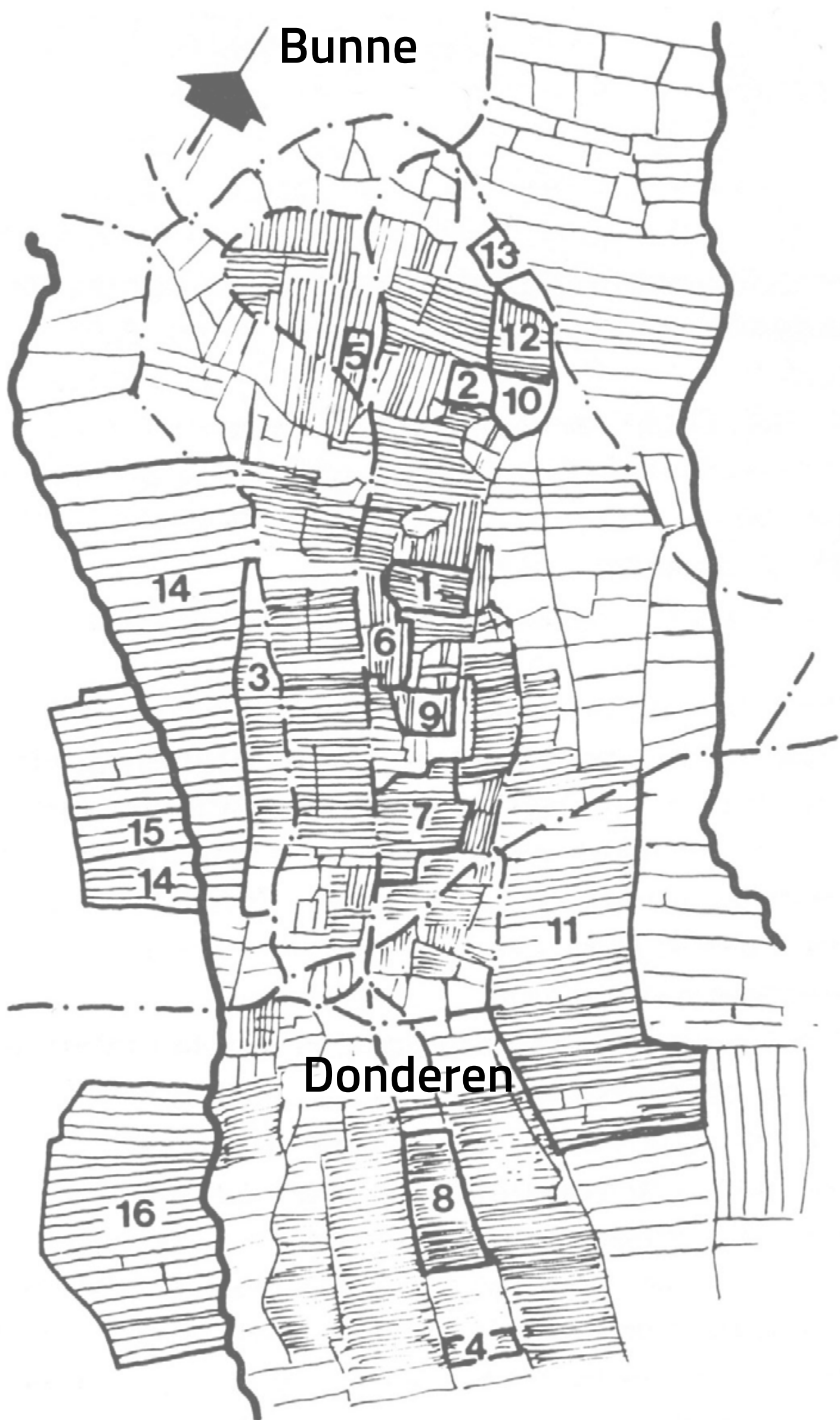
Dankzij enkele aankopen is De Mierenhoop inmiddels gegroeid tot een terrein van ruim acht hectare, waaronder het drie hectare grote Homansheem, een stukje nieuwe natuur dat de vereniging zelf aanlegde.

## **10 Akkers, kampen en stukken**

We lopen langs de Noorderesch terug naar Donderen. Waar nu slechts een paar grote akkers liggen, zou u vroeger een ware lappendeken van kleine perceeltjes gezien hebben. Allemaal hadden ze een eigen naam.

### **Akkers**

Veel bouwlandjes op de es hebben een naam die op 'akkers' eindigt. Over de Grupakkers (nummer 2 op het kaartje) liep een greppel. De Paitenakkers (5) waren de akkers van ene Piet. Soms was de vorm van het perceel het aangrijpingspunt voor de naamgeving, zoals bij de Langakkers (1). Op de Hesselakkers (6)



- |                  |                  |
|------------------|------------------|
| 1. Langakkers    | 9. Olde Kampen   |
| 2. Grupakkers    | 10. Olde Kampen  |
| 3. Dommeting     | 11. Oosterkampen |
| 4. Riebering     | 12. Oosterkampen |
| 5. Paitenakkers  | 13. Veldkampen   |
| 6. Hesselakkers  | 14. Noordstukken |
| 7. Holtakkers    | 15. Kouvoorten   |
| 8. Middellakkers | 16. Zuurstukken  |

groeiden hazelaars. Deze moeten deel hebben uitgemaakt van een oud boscomplex waaraan ook de naam Holtakkers (7) herinnert.

## **Kampen**

Nieuwere uitbreidingen van de es werden 'kampen' genoemd. De oudste kampen kregen op een gegeven moment uiteraard de naam Olde Kampen (9 en 10). De naam Veldkampen (13) wijst vaak op een geïsoleerde ligging op het veld na de ontginning.

## **Stukken**

Langs het beekdal liggen de groenlanden. Vroeger waren ze gemeenschappelijk bezit van de boermarke. Toen de boeren aan het eind van de zestiende eeuw het groenland verdeelden, kregen de landjes meestal namen die op 'stukken' eindigden, zoals de ten noorden van Donderen gelegen Noordstukken (14). Ze worden in tweeën gedeeld door de Kouvoorten (15). Voorde betekent doorwaadbare plaats, een plek waar de koeien door de Masloot konden lopen. Wat verder naar het zuiden lagen de Zuurstukken (16), ook wel Zuursche Landen genoemd. Zuur heeft hier overigens niets met zure grond te maken. Het is een verbastering van het woord suderse: zuidelijke.



[BEEKDAL, ES, KAMP, VELDNAAM, VOORDE](#)

## **10 De Grote Masloot is de weg kwijt**

Rechts van de weg ligt in de Noordstukken de Grote Masloot. Tegenwoordig is het een afwateringskanaal dat in vrijwel rechte lijn langs Donderen naar het noorden loopt. In dit gebied heeft de ruilverkaveling Peize-Bunne rond 1960 flink huisgehouden.

Deze ruilverkaveling hoort tot de meest ingrijpende die ooit in Drenthe hebben plaatsgevonden. Van het meer dan 800 hectare grote Bunnerveen bleven slechts enkele snippers over. Het grootste is het Bongeveen, tegenwoordig eigendom van Het Drentse Landschap. In 1962 verhuisden de eerste boerenbedrijven vanuit het dorp Donderen naar het buitengebied. De Grote Masloot heeft nauwelijks nog iets met de Masloot van vóór de ruilverkaveling



FOTO: HET DRENTSE LANDSCHAP

**START**

36

**KAART**

te maken. Vroeger kwam de Masloot ten noorden van Bunne in het Eelderdiep uit. Tegenwoordig eindigt de Grote Masloot boven Peize in het Peizerdiep. Het fraaie zijdalletje van de Noord Lange Aren en de Zuid Lange Aren ten westen van de Masloot verdween destijds volledig van de kaart.



## RUILVERKAVELING

### **12** Een eilandje in het beekdal

Op de topografische kaart op [blz. 18](#) is goed te zien dat de Zeijerlaar eens als een eilandje in het beekdal van de Masloot lag. De naam 'laar' duidt erop dat het gebied ooit als veeweide dienst heeft gedaan (vgl. de plaatsnaam Zuidlaren).

De Zeijerlaar hoorde tot de marke van Zeijen. De Hooidik vanuit Zeijen kwam in de Zeijerlaar uit. Het was een verhoogd dijkje door het beekdal van de Masloot om met paard en wagen bij het hooiland te kunnen komen. Ook werd het vee via de Hooidik naar de Zeijerlaar gebracht. De ruilverkaveling gaf de Zeijerlaar een totaal nieuw aanzien. Alle grond werd ontgonnen. Het gebiedje werd omzoomd met bomen en struiken om het 'eilandkarakter' te bewaren.



## BOERMARKE

## **13** De rijkdommen van het Noordsche Veld

De route volgt de grens van de boermarken van Donderen en Zeijen. Aan het eind van de Wierbroeken ligt een (nieuwe) markesteen.

Het Noordsche Veld ligt tussen de beekdalen van het Oostervoortsche Diep en de Masloot. Uit archeologische vondsten weten we dat het veld in de prehistorie meer dan drieduizend jaar bewoond geweest is.



FOTO: HANS DEKKER

Op het veld liggen een hunebed, zo'n honderd grafheuvels, een raatakker en de resten van een versterkte nederzetting uit het begin van onze jaartelling. Dat er zoveel over het Noordsche Veld bekend werd, is vooral te

danken aan professor Van Giffen die hier in 1918 begonnen is met opgravingen en daarna regelmatig naar het veld terugkeerde. Zijn grootste operatie was een 'noodopgraving' in 1944 toen de Duitsers op het Noordsche Veld een vliegveld wilden aanleggen. Van Giffen liet toen de grafheuvels zo goed en kwaad als het ging in kaart brengen. De meeste heuvels op het veld dateren uit de bronstijd (2000 tot 800 v.Chr.) en de ijzertijd (800 tot 12 v.Chr.). Na de oorlog is aan deze kant van het Noordsche Veld een aantal heuvels gereconstrueerd net als een deel van de verdwenen walletjes van de raatakkers.

Aan de zuidoostkant van het Noordsche Veld vond prof. Van Giffen de restanten van een nederzetting van zo'n 70 bij 70 meter die omgeven geweest was met een vier meter brede aarden wal en een gracht. Van Giffen dateerde de nederzetting op de eerste eeuw na Chr. Al snel ging het gerucht dat op het Noordsche Veld een Romeinse legerplaats gelegen zou hebben. Er werd echter geen stukje Romeins aardewerk aangetroffen. De meest waarschijnlijke verklaring is - volgens de archeologen - dat het hier om een soort centrale opslagplaats voor graan en verhandeld

vee gaat die goed te verdedigen was.

Rond het begin van de jaartelling was het door de komst van nieuwe Germaanse stammen een roerige tijd in onze streken.



[RAATAKKERS, GRAFHEUVEL, HUNEBED, PREHISTORIE, URNENVELD](#)

## 15 **Scheper van het Donderboerveld**

Er is een tijd geweest dat het Donderboerveld zich uitstreckte van het

Noordsche Veld tot aan de Bunnerveenseweg ter

hoogte van Bunne. Het veld was tot 1848

gemeenschappelijk eigendom van de

boeren van Donderen, de Donderboer.

In 1848 vond een 'finale scheiding' van de marke plaats.

Feitelijk veranderde er echter voorlopig nauwelijks

iets want de Donderboer had het veld hard nodig

voor de grote schaapskudde van het dorp die in zijn hoogtijdagen meer dan 1000 schapen



SCHEPER ALBERT KALSBEEK BRON: DRENTS ARCHIEF



telde. Net zoals elders maakte ook hier de kunstmest een eind aan de noodzaak schapen te houden voor de mest. In 1913 werd de kudde van de Donderboer opgeheven. Begin twintigste eeuw werd het westelijke deel van het Donderboerveld aan het ministerie van Oorlog verkocht als militair oefenterrein. Het ministerie betaalde de boeren 100 gulden per hectare.



## SCHAAPSKUDDE

### **16** Het zand op de wind

De route van Donderen naar Norg maakte deel uit van een belangrijke oost-west-verbinding. Een deel van het Donderboerveld was door het intensieve verkeer 'op de wind gegaan'. In het dorp heette de zandverstuiving het Roozand. Aan het begin van de weg is nog een klein stukje van het oude Roozand overgebleven. De rest is tot landbouwgrond ontgonnen.



## Honing zuigen uit de Kamperfoelie

In sommige delen van Drenthe wordt de wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*) een Zoegnap genoemd. Ook de naam Hönigzoegers komt in deze streken wel voor. Kinderen zogen vroeger de honing uit de kelkvormige bloemen. Het was overigens een algemeen gebruik in West-Europa.

Luister naar het hele verhaal



# Colofon

Teksten: Bertus Boivin

Route advies: Roelof Huisman, Tea Snippe (BOKD)

Cover illustratie: Marcel Leuning

Projectcoördinatie: Hanna Schipper  
(Het Drentse Landschap)

Topografie: ArcGIS online en Kadaster/OpenStreetMap

Vormgeving: Smartmobiletour.nl

Deze digitale knapzakroute is mede mogelijk gemaakt door:



Recreatieschap Drenthe



Gemeente Assen



gemeente Tynaarlo

GEMEENTE



NOORDENVELD



GEMEENTE  
MIDDEN-DRENTHE

*provincie* Drenthe

START

43

KAART



Heeft u genoten van deze wandeling en wilt u nog meer onbekende paden ontdekken?

Download meer routes via

[www.eindjeomindrenthe.nl](http://www.eindjeomindrenthe.nl)

en kijk voor aanvullende informatie op

[www.knapzakroutes.nl](http://www.knapzakroutes.nl).

Volg ons op:



Het Drentse Landschap

